Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 25. februarja 2016*

„Predhodno odločanje — Direktiva 80/987/EGS — Približevanje zakonodaj držav članic o varstvu delavcev v primeru plačilne nesposobnosti delodajalca — Področje uporabe — Neplačane terjatve iz naslova plač pomorščakov, ki delajo na krovu ladje, ki pluje pod zastavo tretje države — Delodajalec, ki ima statutarni sedež v tej tretji državi — Pogodba o zaposlitvi, za katero velja pravo te tretje države — Stečaj delodajalca, razglašen v državi članici, v kateri ima ta svoj dejanski sedež — Člen 1(2) — Priloga, točka II, A — Nacionalna zakonodaja, ki določa jamstvo za neplačane terjatve iz naslova plač pomorščakov samo v primeru, če so ti zapuščeni v tujini — Raven varstva, ki ne ustreza varstvu, določenem z Direktivo 80/987“

V zadevi C-292/14,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Simvulio tis Epikrateias (državni svet, Grčija) z odločbo z dne 5. maja 2014, ki je prispela na Sodišče 13. junija 2014, v postopku

Elliniko Dimosio (grška država)

proti

Stefanosu Stroumpoulisu,

Nikolaosu Koumpanosu,

Panagiotisu Renierisu,

Charalamposu Renierisu,

Ioannisu Zachariasu,

Dimitriosu Lazarouju,

Apostolosu Chatzisotiriouju,

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi L. Bay Larsen, predsednik tretjega senata v funkciji predsednika četrtega senata, J. Malenovský, M. Safjan, sodnika, A. Prechal (poročevalka) in K. Jürimäe, sodnici,

generalni pravobranilec: P. Cruz Villalón,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

* Jezik postopka: grščina.

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za grško vlado X. Basakou in I. Kotsoni, agenta, skupaj s K. Georgiadisom, agentom,

— za italijansko vlado G. Palmieri, agentka, skupaj z B. Tidore, avvocato dello Stato,

— za Evropsko komisijo M. Patakia in J. Enegren, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 24. septembra 2015

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Direktive Sveta 80/987/EGS z dne 20. oktobra 1980 o približevanju zakonodaje držav članic o varstvu delavcev v primeru plačilne nesposobnosti njihovega delodajalca (UL L 283, str. 23).

2 Ta predlog je bil vložen v sporu med Elliniko Dimosio (grška država) in S. Stroumpoulisom, N. Koumpanosom, P. Renierisom, C. Renierisom, I. Zachariasom, D. Lazaroujem ter A. Chatzisotirioujem zaradi škode, ki naj bi jo slednji utrpeli zaradi nepravilnega prenosa Direktive 80/987 v nacionalno pravo.

Pravni okvir

UNCLOS

3 Konvencijo Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu, ki je bila podpisana v Montego Bayu 10. decembra 1982 in je začela veljati 16. novembra 1994 (v nadaljevanju: UNCLOS), je Republika Malta ratificirala 20. maja 1993, Helenska republika 21. julija 1995, v imenu Evropske skupnosti pa je bila odobrena s Sklepom Sveta z dne 23. marca 1998 o sklenitvi Konvencije Združenih narodov o pomorskem pravu z dne 10. decembra 1982 in Sporazuma o izvajanju dela XI Konvencije z dne 28. julija 1994 s strani Evropske skupnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 4, zvezek 3, str. 260).

4 Člen 91(1) UNCLOS določa:

„Vsaka država določa pogoje, pod katerimi podeljuje ladjam svojo državno pripadnost, pogoje za vpis v vpisnik na svojem ozemlju ter pravico, da izobešajo njeno zastavo. Ladje imajo državno pripadnost tiste države, katere zastavo so upravičene izobešati. Med državo in ladjo mora biti resnična zveza.“

5 Člen 92 UNCLOS, naslovljen „Status ladij“, v odstavku 1 določa:

„Ladje plujejo pod zastavo ene same države in so na odprtem morju, razen v izjemnih okoliščinah, ki so izrecno določene v mednarodnih sporazumih ali tej konvenciji, podrejene njeni izključni jurisdikciji. […]“

6 Člen 94 UNCLOS, naslovljen „Dolžnosti države zastave“, določa:

„1. Vsaka država aktivno izvršuje svojo jurisdikcijo in nadzor nad ladjami lastne zastave glede upravnih, tehničnih in socialnih zadev.

2. Vsaka država posebej:

[…]

(b) ima nad vsako ladjo pod njeno zastavo, njenim poveljnikom, častniki in posadko jurisdikcijo po svojem notranjem pravu glede upravnih, tehničnih in socialnih zadev v zvezi z ladjo.

[…]“

Rimska konvencija

7 Člen 3(1) Konvencije o pravu, ki se uporablja za pogodbene obveznosti, na voljo za podpis v Rimu 19. junija 1980 (UL L 266, str. 1, v nadaljevanju: Rimska konvencija), določa:

„Pogodbo ureja pravo, ki ga izbereta pogodbeni stranki. […]“

8 Člen 6 Rimske konvencije določa:

„1. Ne glede na določbe člena 3 izbira prava s strani pogodbenih strank v pogodbi o zaposlitvi ne sme pripeljati do izključitve prisilnih določb o varstvu pravic delavcev po pravu države, ki bi se uporabljalo v skladu z odstavkom 2, če pogodbeni stranki ne bi izbrali prava.

2. V primeru, da pogodbeni stranki v skladu s členom 3 ne izbereta prava, in ne glede na določbe člena 4 se za pogodbo o zaposlitvi uporablja:

(a) pravo države, v kateri delavec v izpolnjevanju pogodbe običajno opravlja svoje delo, tudi če je začasno napoten v drugo državo; ali

(b) pravo države, v kateri je poslovna enota, ki ga je zaposlila, če delavec običajno ne opravlja svojega dela samo v eni državi,

pravo države, v kateri je poslovna enota, ki ga je zaposlila, če delavec običajno ne opravlja svojega dela samo v eni državi, razen kadar iz vseh okoliščin izhaja, da je pogodba tesneje povezana z drugo državo – v tem primeru se za pogodbo uporablja pravo te države.“

9 Člen 10 navedene konvencije, naslovljen „Domet uporabe prava, ki se uporablja“, določa:

„Pravo, ki se uporablja za pogodbo v skladu s členi 3 do 6 in členom 12 te konvencije, ureja predvsem:

(a) razlago;

(b) izpolnitev;

(c) v mejah pristojnosti, ki jih ima sodišče v skladu s procesnim pravom, posledice delne in popolne neizpolnitve obveznosti, vključno z oceno škode, kolikor tako oceno urejajo pravna pravila;

(d) različne načine prenehanja obveznosti, prekluzijo in zastaranje terjatev;

(e) posledice neveljavnosti pogodbe.“

Direktiva 80/987

10 Glede na obdobje dejanskega stanja postopka v glavni stvari se je treba, kot je pravilno opozorilo predložitveno sodišče, sklicevati na določbe Direktive 80/987 v različici, ki je veljala pred spremembami, uvedenimi z Direktivo 2002/74/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. septembra 2002 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 4, str. 261). Direktiva 80/987 je bila medtem razveljavljena in nadomeščena z Direktivo 2008/94/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. oktobra 2008 o varstvu delavcev v primeru plačilne nesposobnosti delodajalca (UL L 283, str. 36).

11 V uvodnih izjavah od prve do četrte Direktive 80/987 je bilo navedeno:

„ker je v primeru plačilne nesposobnosti delodajalca treba zavarovati delavce in zlasti jamčiti izplačilo njihovih neporavnanih terjatev ter hkrati upoštevati, da mora biti gospodarski in socialni razvoj v Skupnosti uravnotežen;

ker še vedno obstajajo razlike med posameznimi državami članicami Skupnosti glede obsega tovrstnega varstva delavcev; ker si je treba prizadevati za zmanjšanje teh razlik, ki lahko neposredno vplivajo na delovanje skupnega trga;

ker je zaradi navedenih razlogov treba pospešiti približevanje zakonodaje na tem področju in hkrati ohraniti doseženi napredek v smislu člena 117 Pogodbe;

ker se zaradi geografskega položaja in zaradi obstoječe strukture delovnih mest trg delovne sile na Grenlandiji bistveno razlikuje od trga v drugih državah Skupnosti“.

12 Člen 1 te direktive je določal:

„1. Ta direktiva se uporablja za terjatve delavcev, ki izhajajo iz obstoječih pogodb o zaposlitvah ali delovnih razmerij, do delodajalca, ki je plačilno nesposoben v smislu člena 2(1).

2. Države članice lahko kot izjeme iz področja veljavnosti te direktive izključijo terjatve določenih kategorij delavcev zaradi posebne narave njihovih pogodb o zaposlitvi ali delovnih razmerij ali zaradi obstoja drugih oblik jamstva, ki delavcu zagotavljajo varstvo, enakovredno tistemu, ki izhaja iz te direktive.

Kategorije delavcev, omenjene v prvem pododstavku, so navedene v Prilogi.

3. Direktiva se ne uporablja za Grenlandijo. Ta izjema je predmet ponovne proučitve, če se struktura delovnih mest v tej regiji spremeni.“

13 Seznam iz točke II priloge k tej direktivi se je nanašal na „delavce, ki uživajo druge oblike jamstva“. V zvezi s Helensko republiko je ta seznam zajemal „[p]osadke morskih ladij“.

14 Člen 2 Direktive 80/987 je določal:

„1. V tej direktivi se šteje, da je delodajalec plačilno nesposoben:

(a) kadar je v skladu z zakonom in drugimi predpisi države članice vložena zahteva za uvedbo postopka nad premoženjem delodajalca z namenom skupnega poplačila terjatev upnikov in ki omogoča upoštevanje terjatev iz člena 1(1),

in

(b) kadar pristojni organ v skladu z zakonom in drugimi predpisi:

— sklene začeti postopek ali

— ugotovi, da je podjetje ali dejavnost delodajalca prenehalo in da razpoložljivo premoženje ne zagotavlja jamstva za uvedbo postopka.

2. Direktiva ne posega v nacionalne zakonodaje glede opredelitve izrazov ‚delavec', ‚delodajalec', ‚plačilo' […]"

15 Člen 3(1) te direktive je določal, da „[d]ržave članice sprejmejo potrebne ukrepe za to, da jamstvene ustanove […] jamčijo izplačilo neporavnanih terjatev delavcev, ki temeljijo na pogodbah o zaposlitvi ali delovnih razmerjih in se nanašajo na plačilo za obdobje pred določenim datumom".

16 Člen 5 navedene direktive je določal:

„Za organizacijo, financiranje in delovanje jamstvenih ustanov države članice določijo podrobna pravila, ki morajo upoštevati predvsem naslednja načela:

[…]

(b) delodajalec prispeva k financiranju sklada, razen če financiranja v celoti ne prevzamejo državni organi;

(c) obveznosti sklada ne smejo biti odvisne od tega, ali se obveznosti za njegovo financiranje izpolnjujejo ali ne."

Grško pravo

17 Namen zakona 1863/1989 in predsedniške uredbe 1/1990 (FEK A' 1), izdane na podlagi določb tega zakona, je zagotovitev prenosa Direktive 80/987.

18 Člen 29 zakona 1220/1981, s katerim je bila dopolnjena in spremenjena zakonodaja o organu za upravljanje pristanišča Pirej (FEK A' 296), določa:

„1. V primeru grških pomorščakov, ki so bili zapuščeni v tujini in najeti za delo na ladjah, ki plujejo pod grško zastavo, ali na tujih ladjah, za katere je bil sklenjen sporazum s pokojninskim skladom za pomorščake [Naftiko Apomahiko Tameio], če lastnik ladje ne spoštuje pravil s področja plač in hrane:

(a) pokojninski sklad za pomorščake iz svojega ‚sklada za zdravstveno zavarovanje in zavarovanje za primer brezposelnosti' izplača znesek, ki ustreza plači za največ tri mesece, na račun osnovne plače in zapadle dodatke, kakor so opredeljeni v kolektivnih pogodbah;

(b) upravičence se vrne v domovino pod oskrbo Doma pomorcev, v skladu z veljavnimi predpisi in ob izplačilu majhnih potnih stroškov.

[…]

2. Postopek iz prejšnjega odstavka ni obvezen za pomorščaka, ki se odloči, da bo nadaljeval z izvajanjem svoje pogodbe; vendar če je prejel stroške vrnitve v domovino ali če je sprejel predlagano vozovnico, se pogodba pomorščaka po samem zakonu razdre, zaradi zapustitve pomorščaka v tujini s strani lastnika ladje' […]

[…]

5. Izplačilo dajatve iz odstavka 1 povzroči ugasnitev ustreznih terjatev, ki izhajajo iz delovnega razmerja, morebiten neplačani preostali znesek prejemnikom izplača njihov delodajalec ali subjekti, ki so za to odgovorni skupaj z njim.

[…]"

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

19 Tožene stranke v postopku v glavni stvari, grški pomorščaki, ki prebivajo v Grčiji, so 14. julija 1994 v Pireju (Grčija) z družbo Panagia Malta Ltd (v nadaljevanju: Panagia Malta), družbo s statutarnim sedežem v Valetti (Malta), sklenile pogodbe, na podlagi katerih so morale delati na krovu potniške ladje za križarjenje, ki pluje pod malteško zastavo in je last navedene družbe. Te pogodbe so vsebovale določilo, da zanje velja malteško pravo.

20 Ker je ladja zaradi zasega obstala v pristanišču v Pireju od septembra 1992, jo je bilo treba poleti 1994 zakupiti. Ker tožene stranke v postopku v glavni stvari niso prejele plačila v obdobju po sklenitvi pogodb in med katerim so prebivale na navedeni ladji v pričakovanju zakupa, do katerega nazadnje ni prišlo, so 15. decembra 1994 odpovedale zgoraj navedene pogodbe.

21 Monomeles Protodikeio Peireos (višje sodišče v sestavi sodnika posameznika v Pireju) je s sodbo 1636/1995 družbi Panagia Malta naložilo, naj toženim strankam v postopku v glavni stvari plača zneske – povečane za obresti – ki ustrezajo njihovi plači, stroškom prehrane na ladji, nadomestilu za dopust in nadomestilu za primer brezposelnosti.

22 Po novih zasegih je bila zadevna ladja 7. junija 1995 prodana na dražbi. Istega leta je Polimeles Protodikeio Peireos (prvostopenjsko sodišče v Pireju) razglasilo stečaj družbe Panagia Malta. Čeprav so tožene stranke v postopku v glavni stvari prijavile svoje terjatve, zaradi neobstoja premoženja, ki bi ga bilo še mogoče unovčiti, v okviru navedenega stečaja niso mogle dobiti nobenega plačila.

23 Zato so se obrnile na zavod za zaposlovanje delavcev (Organismos Apasholisis Ergatiku Dinamiku), da bi bile deležne varstva delavcev v primeru plačilne nesposobnosti delodajalca. To varstvo jim ni bilo priznano, ker kot pomorščaki – za katere veljajo drugačna jamstva – niso spadale na področje uporabe Direktive 80/987 niti na področje uporabe predsedniške uredbe 1/1990.

24 Tožene stranke v postopku v glavni stvari so 11. oktobra 1999 sprožile postopek pri Dioikitiko Protodikeio Atinon (prvostopenjsko upravno sodišče v Atenah), v katerem so uveljavljale odgovornost grške države, ker pomorski posadki ni v skladu z Direktivo 80/987 zagotovila dostopa do določene jamstvene ustanove, ali, če tega ne stori, varstva, ki je enakovredno varstvu, ki izhaja iz navedene direktive.

25 Ker je navedeno sodišče zavrnilo njihovo tožbo, so tožene stranke v postopku v glavni stvari zoper to odločbo vložile pritožbo. Dioikitiko Efeteio Atinon (pritožbeno upravno sodišče v Atenah) je s sodbo št. 1063/2005 razveljavilo navedeno odločbo in presodilo, prvič, da se je Direktiva 80/187 uporabila v obravnavanem primeru, ker je družba Panagia Malta opravljala dejavnost v Grčiji, v državi, v kateri je bil njen dejanski sedež, in da je zadevna ladja plula pod zastavo ugodnosti. Drugič, pritožbeno sodišče je ocenilo, da grška država zaposlenim – kot so tožene stranke v postopku v glavni stvari – ob

prenosu Direktive 80/987 v nacionalno pravo krivdno ni zagotovila varstva, določenega s to direktivo. V zvezi s tem je navedeno sodišče zlasti menilo, da, v nasprotju s tem kar je zahteval člen 1(2) navedene direktive, člen 29 zakona 1220/1981 zainteresiranim strankam ni zagotavljal varstva, ki bi bilo enakovredno varstvu, ki ga določa ta direktiva.

26 Grška država je zoper navedeno sodbo vložila pritožbo na Simvulio tis Epikrateias (državni svet).

27 Predložitveno sodišče meni, da se s to pritožbo postavljajo vprašanja razlage prava Unije. V zvezi s tem se med drugim sklicuje na člene 91, 92 in 94 UNCLOS in na mednarodni običaj, katerega odraz naj bi bile te določbe, ter na sodbo Poulsen in Diva Navigation (C-286/90, EU:C:1992:453), v kateri naj bi Sodišče med drugim presodilo, da v skladu z mednarodnim pravo ladja načeloma lahko pluje le pod zastavo ene države, in sicer zastavo države v kateri je registrirana, tako da država članica ne more obravnavati ladje, ki je že registrirana v drugi državi članici kot ladjo, ki pluje pod njeno zastavo, s tem da navaja okoliščino, da med to ladjo in to državo članica obstaja resnična zveza.

28 V teh okoliščinah je Simvulio tis Epikrateias (državni svet) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali imajo v skladu z določbami Direktive Sveta 80/987 pomorščaki iz države članice, ki so opravljali delo na ladji, ki je plula pod zastavo tretje države glede na Evropsko unijo, pravico do varstva za neporavnane terjatve do plovne družbe – ki ima statutarni sedež na ozemlju tretje države, dejanski sedež pa na ozemlju zadevne države članice, in nad katero je sodišče navedene države članice ob upoštevanju drugega sedeža začelo stečajni postopek v skladu s pravom te države – na podlagi navedene direktive in glede na njen cilj, čeprav pogodbe o zaposlitvi ureja pravo tretje države in država članica od lastnika ladje, ki ne spada v njen pravni red, ne more zahtevati plačila prispevka za financiranje jamstvene ustanove?

2. Ali je treba v skladu z določbami Direktive Sveta 80/987 za enakovredno varstvo šteti plačilo do treh mesečnih osnovnih plač in nadomestil – določenih z upoštevnimi kolektivnimi pogodbami za grške pomorščake, ki opravljajo delo na ladji, ki pluje pod grško zastavo, ali na tuji ladji, za katero je bil sklenjen sporazum s skladom NAT – navedeno plačilo pa je določeno s členom 29 zakona št. 1220/1981 in ga mora poravnavati pokojninski sklad za pomorščake, pri čemer je v skladu z navedenim členom plačilo določeno samo, če so bili navedeni pomorščaki zapuščeni v tujini?“

Vprašanji za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

29 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba Direktivo 80/987 razlagati tako, da imajo, razen ob morebitni uporabi člena 1(2) te direktive, pomorščaki – ki prebivajo v državi članici, in ki jih je v tej državi članici zaposlila družba, ki ima svoj statutarni sedež v drugi državi, vendar pa je njen dejanski sedež v navedeni državi članici, da bi delali kot zaposleni delavci na krovu ladje za križarjenje, ki je bila v lasti te družbe in je plula pod zastavo navedene tretje države, v skladu s pogodbo o zaposlitvi, v kateri je bilo določeno, da je pravo, ki se uporablja, pravo te tretje države – potem ko je zoper navedeno družbo sodišče zadevne države članice v skladu s pravom te države uvedlo stečajni postopek, pravico do varstva, ki ga določa navedena direktiva v zvezi neporavnanimi terjatvami iz naslova plač, ki jih imajo v razmerju do te družbe.

30 Spomniti je treba, da v skladu z ustaljeno sodno prakso z Direktivo 80/987 uresničuje socialnovarstvene cilje, in sicer, da se vsem delavcem v primeru plačilne nesposobnosti delodajalca zagotavlja minimalno varstvo na ravni Unije z izplačilom neporavnanih terjatev, ki izhajajo iz pogodb o zaposlitvi ali delovnih

razmerij in ki se nanašajo na plačilo za določeno obdobje (glej zlasti sodbe Maso in drugi, C-373/95, EU:C:1997:353, točka 56; Walcher, C-201/01, EU:C:2003:450, točka 38, in Tümer, C-311/13, EU:C:2014:2337, točka 42). V tem okviru je Sodišče že večkrat poudarilo, da imajo neporavnane terjatve iz naslova plač za zainteresirane stranke velik pomen (glej zlasti sodbo Sodišča Visciano, C-69/08, EU:C:2009:468, točka 44 in navedena sodna praksa).

31 V zvezi s tem Direktiva 80/987 med drugim določa posebno jamstvo plačila tovrstnih neplačanih terjatev (glej sodbo Francovich in drugi, C-6/90 in C-9/90, EU:C:1991:428, točka 3).

32 Glede določitve upravičenca do navedenega jamstva je v skladu s členom 1(1) Direktive 80/987 treba upoštevati dejstvo, da ta direktiva velja za terjatve delavcev na podlagi pogodb o zaposlitvi ali delovnega razmerja, če je njihov delodajalec plačilno nesposoben v smislu člena 2(1) te direktive. Člen 2(2) te direktive za opredelitev izrazov „delavec“ in „delodajalec“ napotuje na nacionalno zakonodajo. Nazadnje, člen 1(2) določa, da lahko države članice kot izjeme in pod določenimi pogoji izključijo terjatve določenih kategorij delavcev, navedenih v prilogi k Direktivi (sodba Francovich in drugi, C-6/90 in C-9/90, EU:C:1991:428, točka 13).

33 Kot je presodilo Sodišče, je iz teh določb razvidno, da neka oseba spada na področje uporabe Direktive 80/987, prvič, če je zadevna oseba zaposlena oseba v skladu z nacionalno zakonodajo in zanjo ni mogoče uporabiti eno od izjem določenih v členu 1(2) te direktive in, drugič, če je delodajalec te osebe plačilno nesposoben v smislu člena 2 navedene direktive (glej v tem smislu sodbo Francovich in drugi, C-6/90 in C-9/90, EU:C:1991:428, točka 14).

34 V zvezi z zadnjim pogojem je iz člena 2(1) Direktive 80/987 razvidno, da se za takšno „plačilno nesposobnost“ zahteva, prvič, da je z zakonom in drugimi predpisi države članice določen postopek nad premoženjem delodajalca z namenom skupnega poplačila terjatev upnikov, da je v okviru tega postopka omogočeno upoštevanje terjatev delavcev, ki temeljijo na pogodbah o zaposlitvi ali delovnih razmerjih, tretjič, da je bila vložena zahteva za uvedbo postopka in, četrtič, da je pristojni organ na podlagi zgoraj navedenih nacionalnih določb sklenil začeti postopek ali ugotovil, da je podjetje ali dejavnost delodajalca prenehalo in da razpoložljivo premoženje ne zagotavlja jamstva za uvedbo postopka (glej sodbo Francovich, C-479/93, EU:C:1995:372, točka 18)

35 Poleg tega je treba v zvezi s statusom delavca spomniti, da je treba v skladu s sodno prakso Sodišča člen 2(2), prvi pododstavek, Direktive 80/987 razlagati ob upoštevanju socialnovarstvenega cilja te direktive, ki je naveden v točki 30 te sodbe, tako da države članice pojma „delavec“ ne smejo samovoljno opredeliti tako, da bi ogrozile ta cilj, in da je polje proste presoje, ki ga imajo na podlagi te določbe, torej omejeno z navedenim socialnovarstvenim ciljem, ki ga morajo upoštevati (sodba Tümer, C-311/13, EU:C:2014:2337, točki 42 in 43)

36 V zvezi s postopkom v glavni stvari je treba navesti, prvič, da ni sporno, da so v skladu z grškim pravom pomorščaki, zaposleni na podlagi pogodbe, kakršni so ti v postopku v glavni stvari, delavci.

37 Drugič, iz predložitvene odločbe je razvidno, da je bil v zvezi z družbo Panagia Malta izdan sklep o začetku stečajnega postopka, ki ga je izdalo grško sodišče. V navedenem sklepu je poleg tega ugotovljeno, da neporavnanih terjatev iz naslova plač, ki so jih imele tožene stranke v postopku v glavni stvari, čeprav so nastale v okviru postopka, ki je vodil do navedenega stečaja, ni bilo mogoče plačati, ker ni bilo unovčljivega premoženja.

38 Glede na navedeno ni sporno, da sta – po predhodni preveritvi, kar je predmet drugega vprašanja za predhodno odločanje, ali delavci, kot so tožene stranke v postopku v glavni stvari, niso izključeni s področja uporabe Direktive 80/987 kot delavci, ki uživajo druge oblike jamstva, v smislu člena 1(2) te direktive – druga pogoja, navedena v točki 33 te sodbe, od katerih je na podlagi Direktive 80/987 odvisen status prejemnika varstva, ki ga ta določa, v obravnavanem primeru izpolnjena, tako da morajo biti ti delavci načeloma upravičeni do tega varstva.

39 V nasprotju s trditvami Evropske komisije se morajo jamstva za terjatve iz naslova plač, ki jih določa Direktiva 80/987, uporabiti ne glede na to, katere so morske vode (teritorialno morje, ali izključna ekonomska cona države članice, ali tretje države, ali odprto morje), v katerih bo ladja, na kateri bodo delale tožeče stranke iz postopka v glavni stvari, nazadnje plula.

40 Navedena institucija napačno meni, da je mogoče iz sodb Mosbæk (C-117/96, EU:C:1997:415) in Everson in Barrass (C-198/98, EU:C:1999:617) sklepati, da so delavci, ki so v položaju, kot je položaj toženih strank v postopku v glavni stvari, do tega jamstva upravičeni le, če opravljajo svojo dejavnost na grškem ozemlju.

41 Sodišče je namreč v prvi od teh sodb presodilo, da v primeru plačilne nesposobnosti delodajalca, ki nima sedeža v državi članici, na ozemlju katere delavec prebiva in je zaposlen, ampak v drugi državi članici, jamstvena ustanova, ki je pristojna za plačilo terjatev iz naslova plač navedenega delavca, načeloma ustanova kraja sedeža delodajalca, ki praviloma prispeva k financiranju institucije (glej v tem smislu sodbo Mosbæk, C-117/96, EU:C:1997:415, točki 24 in 25). V drugi sodbi je Sodišče pojasnilo, da to ne velja, če ima delodajalec več sedežev v različnih državah članicah, saj je treba v takem primeru za določitev pristojne jamstvene ustanove poleg kraja sedeža upoštevati tudi kraj, v katerem delavci opravljajo delo, in sicer kot dodatno merilo (sodba Everson in Barrass, C-198/98, EU:C:1999:617, točki 22 in 23).

42 Toda ugotoviti je treba, da ti sodbi, ki se nanašata na položaje, v katerih se zdi, da so jamstvene ustanove dveh držav članic *a priori* pristojne za zagotovitev plačila neplačanih terjatev delavcev, ne moreta potrditi trditve Komisije. Odgovori, ki jih je v navedenih sodbah podalo Sodišče, namreč v ničemer ne posegajo v vprašanje, ali so – če je delodajalec, ki ima dejanski sedež v državi članici, zaposlil delavce, ki prebivajo v tej državi članici, da bi opravljali delo na ladji – obstoječe neporavnane terjatve iz naslova neizplačanih plač, ki jih imajo navedeni delavci v razmerju do tega delodajalca, potem ko je ta postal plačilno nesposoben, upravičene do varstva, določenega z Direktivo 80/987, ali ne. Natančneje, ta sodna praksa nikakor ne pomeni, da bi bilo treba navedeno varstvo omejiti glede na status navedenih pomorskih območij v skladu z mednarodnim pravom.

43 Poleg tega je treba v odgovor na vprašanja predložitvenega sodišča pojasniti, da na presojo iz točke 38 te sodbe ne more vplivati nobena posebnost, ki jo je navedeno sodišče navedlo v svojem vprašanju in ki se nanaša na to, da se za pogodbe o zaposlitvi iz postopka v glavni stvari uporablja pravo tretje države, na okoliščino, da ladja, na kateri bi morale delati tožene stranke iz postopka v glavni stvari, pluje pod zastavo te tretje države, na to, da ima delodajalec statutarni sedež v tej isti tretji državi, ter na okoliščino, da naj zadevna država članica ne bi mogla zahtevati od tega delodajalca, naj prispeva k financiranju jamstvene ustanove iz člena 3(1) Direktive 80/987.

44 Na prvem mestu, glede pogodbenega določila, na podlagi katerega se za pogodbe iz postopka v glavni stvari uporablja pravo tretje države, je treba opozoriti, da je treba zahtevo za plačilo zneska, ki ustreza plačilu neplačanih terjatev, ki jo delavec naslovi na jamstveno ustanovo, razlikovati od zahteve, ki jo delavec vloži zoper delodajalca, ki je plačilno nesposoben in s katero skuša doseči plačilo teh terjatev (glej v tem smislu sodbo Visciano, C-69/08, EU:C:2009:468, točka 41).

45 Kot je pravilno navedla Komisija, namen zakonodaje, kot je ta iz postopka v glavni stvari, ki ureja pogoje, pod katerimi država članica zagotavlja prevzem neplačanih terjatev iz naslova plač zaradi plačilne nesposobnosti delodajalca, ni ureditev pogodbenega razmerja, ki obstaja med delavcem in delodajalcem.

46 Iz tega sledi, da v nasprotju s trditvami grške vlade takšni pogoji in takšna zahteva, da jamstvena ustanova prevzame terjatve, ne more spadati v doseg prava, ki se uporablja, v smislu člena 10 Rimske konvencije.

47 Na drugem mestu, v zvezi z okoliščino, da ladja, na kateri delajo tožene stranke iz postopka v glavni stvari, pluje pod zastavo tretje države, in to, da je bil statutarni sedež delodajalca v tej tretji državi, je treba poudariti, prvič, da, kot je bilo navedeno v točkah 32 in 33 te sodbe, se merila, od katerih je na podlagi Direktive 80/987 odvisen status prejemnika varstva, ki ga ta določa, v bistvu nanašajo na status delavca tega prejemnika varstva ter na okoliščino, da je bil zoper delodajalca uveden postopek za skupno poplačilo terjatev upnikov v skladu z veljavnimi določbami v neki državi članici.

48 Iz določb te direktive, zlasti iz njenega člena 1, ki opredeljuje področje njene uporabe, pa ne izhaja, da morata kraj statutarnega sedeža delodajalca ali zastava, pod katero pluje ladja, na krovu katere so zaposleni delavci, pomeniti merila, na podlagi katerih se opravi navedena opredelitev.

49 Zlasti ni mogoče sprejeti trditev grške vlade, da naj bi bilo na podlagi člena 1(3) Direktive 80/987 – ki določa, da se ta direktiva ne uporablja za Grenlandijo – mogoče sklepati, da se navedena direktiva uporablja le, če gre za delovna razmerja, ki zajemajo plačane storitve, ki se opravljajo na ozemlju Unije, in ne, če se te storitve opravljajo na ladji, ki pluje pod zastavo tretje države.

50 To nezmožnost uporabe Direktive 80/987 naj bi bilo namreč mogoče pojasniti, kot to izhaja iz njene četrte uvodne izjave, s tem, da se je zaradi geografskega položaja in zaradi obstoječe strukture delovnih mest trg delovne sile na Grenlandiji bistveno razlikoval od trga v drugih državah Skupnosti. Vendar pa to ne vpliva na vprašanje, ali položaj pomorščakov, ki prebivajo v državi članici in ki jih je družba, ki ima dejanski sedež v zadnjenavedeni državi članici, v tej državi zaposlila za delo na krovu ladje, ki pluje pod zastavo tretje države, spada na področje trga delovne sile navedene države članice ali ne.

51 Prav tako ni mogoče upoštevati trditve italijanske vlade, da je okoliščina, da se prva uvodna izjava Direktive 80/987 sklicuje na nujnost uravnoteženega ekonomskega in socialnega razvoja v Skupnosti, taka, da lahko vodi do ugotovitve, da bi morale biti terjatve iz naslova plač, ki jih imajo takšni delavci v razmerju do takšnega delodajalca, izključene s področja uporabe varstva, uvedenega z navedeno direktivo. Zadošča namreč ugotoviti, da iz okoliščin postopka v glavni stvari, navedenih v točki 50 te sodbe, nikakor ni razvidno, kako naj dodelitev takega varstva ne bi prispevala k uresničitvi tega cilja ter uravnoteženemu gospodarskemu in socialnemu razvoju ali bi pomenila kršitev tega cilja.

52 Drugič, trditve grške vlade, da bi posledica okoliščine, da je zadevna ladja plula pod zastavo tretje države, ter to, da je imel delodajalec statutarni sedež v tej tretji državi, lahko bila, da položaj, kot je ta v postopku v glavni stvari, splošneje ne spada na področje uporabe *ratione loci* prava Unije, saj naj se to ne bi razširilo na tretje države, prav tako ni mogoče sprejeti.

53 V zvezi s tem je treba spomniti, da iz ustaljene sodne prakse izhaja, da le okoliščina, da delavec opravlja dejavnosti zunaj ozemlja Unije, ne zadošča za izključitev uporabe predpisov Unije o prostem gibanju delavcev, dokler delovno razmerje ohranja dovolj tesno povezavo z ozemljem Unije (glej med drugim sodbo Bakker, C-106/11, EU:C:2012:328, točka 28 in navedena sodna praksa).

54 V zvezi s postopkom v glavni stvari je treba poudariti, da delovno razmerje med toženimi strankami iz postopka v glavni stvari in delodajalcem pomeni več naveznih okoliščin z ozemljem Unije. Navedene tožene stranke so namreč sklenile pogodbo o zaposlitvi na ozemlju države članice, v kateri so prebivale, z delodajalcem, ki ga je sodišče navedene države članice pozneje razglasilo za plačilno nesposobnega, ker je ta delodajalec v tej državi opravljal dejavnost in tam imel dejanski sedež.

55 Toda kar zadeva jamstvo, kot je to, ki ga uvaja Direktiva 80/987 v breme držav članic, in ob upoštevanju zlasti socialnovarstvenega cilja te direktive, navedenega v točki 30 te sodbe, takšne okoliščine kažejo na obstoj dovolj tesne povezave med zadevnimi delovnimi razmerji in ozemljem Unije.

56 Tretjič, ker se je predložitveno sodišče v odločbi sklicevalo na člene 91, 92 in 94 UNCLOS ter na sodbo Poulsen in Diva Navigation (C-286/90, EU:C:1992:453) in ker je grška vlada trdila, da iz navedenih predpisov, razlaganih ob upoštevanju te sodne prakse, izhaja, da bi prišlo do njihove kršitve, če bi bilo treba Direktivo 80/987 razlagati tako, da so do varstva, ki ga ta uvaja, upravičeni delavci, ki jih je družba s statutarnim sedežem v tretji državi zaposlila na ladji, ki pluje pod zastavo te tretje države, je treba pojasniti naslednje.

57 Ko je Sodišče v točki 13 sodbe Poulsen in Diva Navigation (C-286/90, EU:C:1992:453) opozorilo, da v skladu z mednarodnim pravom ladja načeloma pluje zgolj pod zastavo ene države, in sicer zastavo države, v kateri je registrirana, je v točki 16 navedene sodbe pravilno ugotovilo, da ladje, registrirane v tretji državi, zato na podlagi člena 6(1)(b) Uredbe Sveta (EGS) št. 3094/86 z dne 7. oktobra 1986 o nekaterih tehničnih ukrepih za ohranjanje ribolovnih virov (UL L 288, str. 1) ni bilo mogoče obravnavati kot ladje, ki pluje pod zastavo države članice, ker med to ladjo in to državo članico obstaja resnična zveza.

58 Sodišče je v isti sodbi najprej opozorilo, da zakon, ki se uporablja za dejavnosti posadke, ni odvisen od državljanstva članov te posadke, temveč od države, v kateri je ladja registrirana, in če je to primerno, od morskega območja, na katerem se nahaja ta ladja, nato pa je štelo, da tega člena 6(1)(b) ni mogoče uporabiti za kapitana in za druge člane posadke le zato, ker so državljani države članice (glej sodbo Poulsen in Diva Navigation, C-286/90, EU:C:1992:453, točki 18 in 20).

59 Nazadnje, Sodišče je najprej poudarilo, da navedenega člena 6(1)(b) ni mogoče uporabiti za ladjo, ki je registrirana v tretji državi, prvič, če je ta ladja na odprtem morju, saj se za to ladjo načeloma uporablja izključno pravo države zastave, pod katero pluje, drugič, če pluje po izključni ekonomski coni neke države članice, saj ji je tam priznana svoboda plovbe, niti, tretjič, če pluje po teritorialnih vodah določene države članice, ker s tem uresničuje pravico do neškodljivega prehoda, nato pa je presodilo, da bi se ta člen lahko uporabil za to ladjo, ko bi bila ta v celinskih vodah ali, podrobneje, v pristanišču neke države članice, za katero načeloma velja neomejena sodna pristojnost te države (glej sodbo Poulsen in Diva Navigation, C-286/90, EU:C:1992:453, točke od 22 do 29).

60 Spomniti pa je treba, da je člen 6(1)(b) Uredbe št. 3094/86 določal, kar zadeva nekatere ribolovne vrste, da čeprav so bile ujete zunaj voda, ki spadajo pod suverenost ali jurisdikcijo držav članic, ne smejo ostati na krovu, ali jih pretovoriti, raztovoriti, prevažati, skladiščiti, prodati, razstaviti ali ponuditi v prodajo, temveč jih je treba čim prej odvreči v morje.

61 Drugače kot velja za Uredbo št. 3094/86, namen Direktive 80/987 ni nadzirati dejavnost, ki jo na ladji opravi posadka, ki je na njenem krovu, kot je ribolov, skladiščenje, prevoz, raztovarjanje ali ponujanje v prodajo ribolovnih vrst, temveč zgolj naložiti vsaki državi članici, da mora delavcem, zlasti tistim, ki so bili pred tem zaposleni na krovu ladje, zagotoviti plačilo njihovih neplačanih terjatev iz naslova plač, potem ko je bil njihov delodajalec v tej državi članici razglašen za plačilno nesposobnega.

62 Toda v zvezi s tem se ne zdi, da bi mednarodno javno pravo vsebovalo pravila, ki bi določala, da je možnost uvedbe takšnega jamstvenega mehanizma pridržana izključno državi, pod zastavo katere pluje ladja, z izključitvijo zlasti navedene možnosti države članice na ozemlju, na katerem je dejanski sedež dejavnosti delodajalca, katerega plačilno nesposobnost je ugotovilo sodišče te države.

63 To pa med drugim ne velja za člena 92(1) ter 94(1) in (2) UNCLOS, na katera se sklicuje predložitveno sodišče, ali prejšnja običajna pravila, ki bi, če je to primerno, odražala te določbe.

64 Člen 92(1) UNCLOS se nanaša na izključno pristojnost, ki jo ima na „odprtem morju“ država nad ladjo, ki pluje pod njeno zastavo.

65 Poleg tega iz člena 94(1) in (2)(b) UNCLOS izhaja, da vsaka država aktivno izvršuje svojo jurisdikcijo in nadzor nad ladjami lastne zastave glede upravnih, tehničnih in socialnih zadev in da ima vsaka država nad vsako ladjo pod njeno zastavo, njenim poveljnikom, častniki in posadko jurisdikcijo po svojem notranjem pravu glede upravnih, tehničnih in socialnih zadev v zvezi z ladjo.

66 Opozoriti pa je treba, da priprava mehanizma, kot je ta, ki ga določa Direktiva 80/987, na podlagi katerega jamstvena ustanova države članice zagotavlja plačilo neplačanih terjatev iz naslova plač, ki jih imajo pomorščaki, ki so bili pred tem zaposleni na ladji, zoper delodajalca, ki ga je razglasilo za plačilno nesposobnega, državi članici, pod katere zastavo pluje takšna ladja, ne preprečuje, da bi dejansko izvrševala svojo jurisdikcijo nad to ladjo ali nad njeno posadko v zvezi s socialnimi vprašanji, ki se nanašajo na navedeno ladjo, kot to določajo navedene določbe UNCLOS.

67 Tretjič, v zvezi z okoliščino, da naj v obravnavanem primeru grška država od delodajalca ne bi mogla zahtevati plačila prispevkov v jamstveni sklad iz člena 3(1) Direktive 80/987, je treba najprej opozoriti, da predložitvena odločba ne vsebuje pojasnil v zvezi z izvorom take nezmožnosti.

68 Dalje, iz člena 5(b) Direktive 80/987 je razvidno, da delodajalec prispeva k financiranju sklada, razen če financiranja v celoti ne prevzamejo državni organi, tako da v skladu s sistematiko navedene direktive povezava, ki bi lahko obstajala med obveznostjo delodajalca, da plača prispevke, ter uporabo jamstvenega sklada, ni potrebna.

69 Nazadnje je treba poudariti, da je v obravnavanem primeru, in kot je razvidno iz predložitvene odločbe, grško sodišče v skladu z zakonodajo te države lahko razglasilo stečaj družbe Panagia Malta glede na to, da je ta družba imela dejanski sedež v Grčiji. Toda kot je generalni pravobranilec poudaril v točki 60 sklepnih predlogov, zgolj okoliščina, da grška država, če je to primerno, v svoji zakonodaji ni predvidela, da je takšna družba dolžna plačevati prispevke, ali poskrbela, da navedena družba spoštuje obveznost, ki ji je naložena v skladu z navedeno zakonodajo, ne more imeti za posledico, da se zadevnim delavcem odvzame varstvo, uvedeno z Direktivo 80/987.

70 V zvezi s tem je treba spomniti, da člen 5(c) navedene direktive izrecno določa, da obveznosti sklada ne smejo biti odvisne od tega, ali se obveznosti za njegovo financiranje izpolnjujejo ali ne.

71 Glede na navedeno je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba Direktivo 80/987 razlagati tako, da – razen ob morebitni uporabi člena 1(2) te direktive – morajo imeti pomorščaki, ki prebivajo v državi članici in ki jih je v tej državi članici družba, ki ima svoj statutarni sedež v tretji državi, vendar pa je njen dejanski sedež v navedeni državi članici, zaposlila, da bi delali kot zaposleni delavci na krovu ladje za križarjenje, ki je v lasti te družbe in pluje pod zastavo navedene tretje države, v skladu s pogodbo o zaposlitvi, v kateri je bilo določeno, da je pravo, ki se uporablja, pravo te tretje države, potem ko je sodišče zadevne države članice v skladu s pravom te države razglasilo stečaj navedene družbe, pravico do varstva, ki ga določa navedena direktiva v zvezi neporavnanimi terjatvami iz naslova plač, ki jih imajo v razmerju do te družbe.

Drugo vprašanje

72 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 1(2) Direktive 80/987 razlagati tako, da za delavce, ki so v položaju, kakršen je položaj toženih strank v postopku v glavni stvari, varstvo, kot je določeno v členu 29 zakona 1220/1981, če so bili pomorščaki zapuščeni v tujini, pomeni „varstvo, enakovredno tistemu, ki izhaja iz te direktive“ v smislu navedene določbe te direktive.

73 V zvezi s tem je treba spomniti, da lahko v skladu s členom 1(2) Direktive 80/987 „[d]ržave članice […] kot izjeme iz področja veljavnosti te direktive izključijo terjatve določenih kategorij delavcev zaradi posebne narave njihovih pogodb o zaposlitvi ali delovnih razmerij ali zaradi obstoja drugih oblik jamstva, ki delavcu zagotavljajo varstvo, enakovredno tistemu, ki izhaja iz te direktive“, pri čemer je seznam kategorij zadevnih zaposlenih delavcev naveden v prilogi k navedeni direktivi.

74 Točka II tega seznama, ki se nanaša na „delavce, ki uživajo druge oblike jamstva“, zajema, kar zadeva Helensko republiko, posadke morskih ladij.

75 Poleg tega, kot je Sodišče že presodilo, je tako iz cilja Direktive 80/987, ki je zagotoviti minimalno varstvo vsem delavcem, kot iz značaja izjeme možnosti izključitve, določene v členu 1(2), razvidno, da se lahko za „enakovredno“ v smislu te določbe šteje samo varstvo, ki – čeprav temelji na sistemu, katerega pravila se razlikujejo od pravil Direktive 80/987 – zagotavlja delavcem bistvena jamstva, ki jih ta opredeljuje (sodba Komisija/Grčija, C-53/88, EU:C:1990:380, točka 19).

76 Kar zadeva člen 29 zakona 1220/1981, je treba spomniti, da kot v svojem vprašanju poudarja predložitveno sodišče, varstvo, uvedeno na podlagi navedene določbe, nastopi šele v primeru zapustitve pomorščakov v tujini, in ne, kot se zahteva z Direktivo 80/987, ker je delodajalec postal plačilno nesposoben.

77 V zvezi s tem pa je treba ugotoviti, da je delodajalec lahko v položaju plačilne nesposobnosti v smislu Direktive 80/987, ne da bi bili zato pomorščaki, ki jih je zaposlil, ob tem zapuščeni v tujini, pod pogoji, določenimi z navedenimi nacionalnimi predpisi.

78 Iz tega sledi, da v takem položaju, ki popolnoma ustreza položaju delavcev iz postopka v glavni stvari, te določbe ne predvidevajo plačila delavcem njihovih terjatev, kar pa je jamstvo, ki je, kot je razvidno iz prve uvodne izjave navedene direktive, vendarle njen bistveni cilj (glej v tem smislu sodbo Komisija/Grčija, C-53/88, EU:C:1990:380, točka 20).

79 V teh okoliščinah obravnavana nacionalna določba delavcem, ki so v enakem položaju kot tožene stranke iz postopka v glavni stvari, ne zagotavlja enakovrednega varstva, kot je tisto, ki izhaja iz Direktive 80/987.

80 Zato je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 1(2) Direktive 80/987 razlagati tako, da za delavce, ki so v položaju, kakršen je položaj toženih strank v postopku v glavni stvari, varstvo, kakršno je določeno s členom 29 zakona 1220/1981, če so pomorščaki zapuščeni v tujini, ne pomeni „varstva, enakovrednega tistemu, ki izhaja iz te direktive“ v smislu navedene določbe te direktive.

Stroški

81 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

1. **Direktivo Sveta 80/987/EGS z dne 20. oktobra 1980 o približevanju zakonodaje držav članic o varstvu delavcev v primeru plačilne nesposobnosti njihovega delodajalca je treba razlagati tako, da – razen ob morebitni uporabi člena 1(2) te direktive – morajo imeti pomorščaki, ki prebivajo v državi članici in ki jih je v tej državi članici družba, ki ima statutarni sedež v tretji državi, vendar pa je njen dejanski sedež v navedeni državi članici, zaposlila, da bi delali kot zaposleni delavci na krovu ladje za križarjenje, ki je v lasti te družbe in pluje pod zastavo navedene tretje države, v skladu s pogodbo o zaposlitvi, v kateri je bilo določeno, da**

je pravo, ki se uporablja, pravo te tretje države, potem ko je sodišče zadevne države članice v skladu s pravom te države razglasilo stečaj navedene družbe, pravico do varstva, ki ga določa navedena direktiva v zvezi neporavnanimi terjatvami iz naslova plač, ki jih imajo v razmerju do iste družbe.

2. **Člen 1(2) Direktive 80/987 je treba razlagati tako, da za delavce, ki so v položaju, kakršen je položaj toženih strank v postopku v glavni stvari, varstvo, kakršno je določeno v členu 29 zakona 1220/1981, s katerim je bila dopolnjena in spremenjena zakonodaja o organu za upravljanje pristanišča Pirej, če so pomorščaki zapuščeni v tujini, ne pomeni „varstva, enakovrednega tistemu, ki izhaja iz te direktive“ v smislu navedene določbe te direktive.**

Podpisi